

er Tale om Haandværk, hvor særlige Forhold som de her nævnte maatte tale derfor. Men jeg erkender med den højtærede Minister, at han ved denne Bestemmelse har den fulde Ret til at give Dispensation, naar der overhovedet er Anledning til at give den, saa i og for sig var hans Ændringsforslag under Nr. 14, set fra Ministeriets Standpunkt, forekommer det mig, mindre fornødent. Men naar den højtærede Minister nu sætter særlig Pris paa at faa sin Dispensationsret bunden, saaledes at han med Hensyn til Fabriknæring skal være forpligtet til at give Bevilling, naar disse gunstige Jordbundsforhold, Vandkraft eller lignende naturlige Betingelser tale for en saadan Bedrift, kan Udvalget ikke have noget derimod. Men det ene udelukker jo ikke det andet. Naturligvis bliver Paragraffen en lille Smule længere end strengt nødvendigt, men det lader sig jo ikke rette ved tredje Behandling. Jeg skal altsaa tillade mig at anbefale saavel Ændringsforslag Nr. 14 som Nr. 15 til Vedtagelse af det høje Ting.

Maa jeg endnu gøre et Par Bemærkninger til den højtærede Minister, af hvem jeg jo ikke havde ventet andet, end at han ogsaa vilde sige et lille venligt Ord til Fordel for de tvungne Fagprøver her ved tredje Behandling. Naar den højtærede Minister imødegik min Bemærkning om, at man vilde udelukke Landet fra at faa alle de Goder, som man nu mente, de tvungne Fagprøver medførte, og gjorde den Bemærkning, at man der jo ikke var udelukket fra frivillig at underkaste sig dem, er det jo fuldkommen rigtigt. Men det er man jo heller ikke i Byerne. Og ikke blot paa Landet, men ogsaa i Byerne har man dem, og jeg har ved anden Behandling temmelig vidtløftig oplyst, i hvilken overordentlig stor og stadig stigende, glædelig Udstrækning, man benytter den frivillige Adgang til at lægge sin Duelighed for Dagen. Det er derfor, forekommer det mig, som jeg ogsaa gjorde gældende ved anden Behandling, uforment der at paalægge nogen Tvang. Det er uforment, thi alt opnaas jo ad Frivillighedens Vej. Og naar man nu vil paalægge Tvang, ser det dog ud som, og ingen kan opfatte det anderledes, end at man gør en Indskrænkning i den Frihed, som man i snart 50 Aar har været i fuld Nydelse af, uden at man egentlig er i Stand til at paavise, at Almenvellet kræver det. Skulde Almenvellet kræve det, ser jeg ikke, hvorfor det skulde kræve det mere i Købstæderne end paa Landet, og i den Hense-

ende kunne virkelig Ønskerne ikke være afgørende. Jeg paastaar i øvrigt, at Ønskerne i Købstæderne og paa Landet gaa saa omtrent i samme Retning. Der er ikke stor Uoverensstemmelse i denne Retning, og jeg er fuldt overbevist om, at Landet vil synes meget lidt om, at der ikke sker det samme Ret og samme Skel, som sker lige over for Købstæderne. Den højtærede Minister mente, at der fra mine Modstanderes Side særlig skulde kunne benyttes det Argument, at Flertallet i Næringslovkommissionen jo havde udtalt sig for Fagprøverne. Dertil vil jeg dog bemærke, at det var jo Fagprøver for hele Landet, og der er nu dog det mærkelige, at blandt dem, der vare mod Fagprøverne, var netop to Repræsentanter for Landet, de hørte til Næringslovkommissionens Mindretal, og det var to virkelige Haandværkere fra Landet. Men der var ikke Tale om i Næringslovkommissionen, den Tanke var slet ikke oppe, at der kunde være Anledning til at gøre noget Skel mellem Land og By paa dette Omraade. Det er meget rigtigt, hvad den højtærede Minister gjorde opmærksom paa, at man nu ved ikke at paalægge Fagprøver paa Landet, vendte tilbage til den Tilstand, man havde før 1857, thi da fordredes der ganske vist ikke nogen saadan Fagprøve paa Landet. Men bortset fra, at der er jo noget lidet tiltalende i, at man saaledes vender tilbage til et saa langt tilbageliggende Tidspunkt, vil jeg dog gøre opmærksom paa, at den samme Regel for Landet gjaldt ogsaa med Hensyn til Fabrikker. Der var ikke Tale om, at man, naar man havde Fabrikdrift paa Landet, skulde aflægge nogen som helst Prøve. Og det er dog dette, man her forlanger for Købstædernes Vedkommende. Altsaa, man kommer ikke i alle Retninger til at staa paa samme Standpunkt som før 1857.

Det eneste Punkt, hvor jeg kunde se, at der virkelig kunde opnaas noget reelt ved tvungne Fagprøver, er i Lærlingeforholdet. Der erkender jeg, det har jeg ogsaa udtalt ved anden Behandling, at det er en stor Skavank ved Lærlingeloven, at den overhovedet ikke paaser, at de Haandværkere, som tage unge Mennesker i Lære, virkelig forstaa deres Ting. Men næst at bemærke, at man i den Henseende kan være ganske overbevist om, at Værger og Forældre dog nok ville overbevise sig om, at den Mand, som de sætte de unge Mennesker i Lære hos, virkelig forstaaer noget, saa gentager jeg, hvad jeg udtalte ved anden Behandling, at det er en Fejl ved Lærlinge-